

---

mAnasollasastutiH by Appayya Dixit

మానసోల్లసస్తుతిః శ్రీమదప్పయ్యాదీక్షితేనైః విరచితా

Document Information

Text title : mAnasollasa stuti

File name : mAnasollasa.itx

Category : misc, sahitya, appayya-dIkShita

Location : doc_z_misc_general

Author : Shri Appaya Dikshitar

Transliterated by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Proofread by : N.Balasubramanian bbalu at satyam.net.in

Latest update : August 28, 2021

Send corrections to : sanskrit@cheerful.com

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

January 14, 2023

sanskritdocuments.org

మానసోల్లసస్తుతిః శ్రీమదప్పయ్యాదీక్షితేన్ద్రైః విరచితా

Introduction:

This is a short poem by the famous author. It consists of seventeen verses and is construed in the form of advice to the mind. The poet finds that the mind is now fully preoccupied with the affairs of the world, family and friends to the extent that it is unable to think of the consequences of such preoccupation. The poem points out the consequences and also the way to escape them. The remedy is to start thinking of Lord Siva and worship Him. One may continue to attend to personal matters but, should, at the same time engage the mind in thinking of the Lord. This will bring in all the prosperity one requires for a good life. It will also confer ever lasting peace which one cannot find by being busy with the world. It is common to find saints and devotees addressing their mind and also other organs like the eyes to turn to the Lord for escape from the stresses and strain that the worldly life brings in its wake.

Some examples are given here.

- 1) Mana sambodha niyamanam - 10 verses by Bhartruhari in his Vairagya shatakam.
- 2) Manache Sloka of Sri Samartha Ramadasa of Maharashtra. This work is in Marathi language and has 205 verses.
- 3) Manoniyamanam (మనోనియమనమ్) by Saint Sadasiva Brahmendra is a small but beautiful poem

consisting of 13 verses addressed to the mind.

4) The saint has also composed many songs that address the mind, the tongue etc.

Some are:

(1) Bhaja re Gopalam manasa. (భజ రే గోపాలమ్ మానస 1)

(2) Smara varam chetah smara Nanda Kumaram.

(స్మర వారం చేతః స్మర నందకుమారమ్ 1)

(3) Bruhi Mukundeti Rasane (బ్రూహి ముకున్దేతి రసనే 1)

(4) Manasa sancharare (మానస సంచర రే)

(5) Bhaja re Yadhunatham (భజ రే యదునాథమ్ 1).

5) The saint Kulasekhara also addresses the organs in his Mukundamala. One of his popular poems is given here.

జిహ్వే కీర్తయ కేశవం మురరిపుం చేతో భజ శ్రీధరం
పాణిద్వంద్వ సమర్చయామ్యతకథా-శ్రోత్రద్వయ త్వం శృణు 1
కృష్ణం లోకయ లోచనద్వయ హరే-ర్గచ్ఛాఙ్గీయుగ్మాలయం
జప్తు పూణ ముకున్ద-పాద-తులసిం మూర్ధన్ నమాధోక్షజమ్ 11

Now let us go to the poem proper.

॥ శ్రీ శివమస్తు ॥

అయి బ్రాతశ్చేతః పరమముపదేశం శ్రుణు మమ
స్మరారేరర్చాయాం పటుషుకరణేషు స్మర ఫలమ్ 1
తవైషాం ప్రేష్యాణాముపరతికృతిశ్రాన్తి మహతి
త్వాయైకేన శ్వాసప్రశమనమయే కిన్ను సుకరమ్ 11 11

అతిస్థేమస్పీతానపి శిఖరిణః పశ్య చలితాన్
కియంతం వా కాలం కిసలయమ్పదు స్థాస్యతి వపుః 1
అసారేఽస్మిన్నాజాంఅయి హృదయ శంభోర్న కురుషే
కదేద్యుక్ తే లభ్యం కథయ జడ తంత్రోపకరణమ్ 11 211

ఇదానీమత్యల్పేష్యయి హృదయ కార్యేష్యతి మహాన్
ఇయాన్ వ్యాసంగస్తే న కలయసి యేన స్మరరిపుమ్ 11

అతిక్రందద్బంధువ్యసనజలధావర్తి సమయే
కియానాగంతా తే శివ శివ హతోస్మ్యేవ భవతా 11 311

అయే చేతశ్చాస్త్రాణ్యధికమవగూఢాన్స్వపి
 ముధా న యద్యాసజ్జేఢాః పశుపతిపదాంభోజభజనే ।
 తదిత్థం భోక్తవ్యం ఖలు పునరపి ప్రేత్య భువనే
 మహద్దుఃఖం వర్జగ్రహణసమయోపక్రమమిదమ్ ॥ ౪ ॥
 కియంతో నా భూవన్ హృదయపరమప్రేమవిషయాః
 పురాజన్మస్వద్య క్వ గతమితి జానాసి కిము తాన్ ।
 వృధా మోహం బంధుష్యహితపరిణామం త్యజ సఖే
 యదాసేవాదోషాత్ స్మరసి న కదాపి స్మరరిపుమ్ ॥ ౫ ॥
 అమీ చేత్ పుత్రాద్యా-స్తవ భృశతరం ప్రేమవిషయాః
 భవిష్యన్తో న స్యుః కిము జడ తథా భావిజననే ।
 సదేవ త్వయ్యేవం సముపజనితాక్షత్రయహతే
 కదా శంభోశ్చిన్తా భవతి భవభీతిప్రశమసి ॥ ౬ ॥
 అనాపుచ్ఛ్య జ్ఞాతీ-నవశ రుదితోచ్ఛాన-నయనాన్
 గతిఃకా న-స్తాతేత్యతి-కరుణమగ్రే విలుటితాన్ ।
 అవశ్యం గన్తవ్యం ఖలు తదహితానామపి పురస్త-
 దద్యైవ సైహం త్యజ హృదయ తేష్వర్చు గిరిశమ్ ॥ ౭ ॥
 ఇదం సజ్జీభూతం కృతమిద-మిదం కార్యమధునే-
 త్వయం వ్యర్థారంభస్తవ బతమనశ్-శామ్యతు కదా ।
 సఖిల్వాగన్తా తే శివభజనహీనస్య సమయన్-
 సముద్యన్నిర్హోషజ్వలదశనిపాత ప్రతిభయః ॥ ౮ ॥
 త్వయా గర్భే మాతుర్యదిహ చిన్తితమభూత్ త-
 దాలోచ్య స్యాన్తే వ్రజ శివమకార్యే త్యజ రుచిమ్ ।
 గతో దూరం మూర్ఖః క ఇవ ఖలు విత్తార్జన ధియా
 చరేస్సైవరం త్యక్తైవ ప్రభువరమృణాదానరసికః ॥ ౯ ॥
 అపథ్యా-దాహారాదపి తవ కియన్ మానస భయం
 ముహూర్తావస్థాయీ జ్వరజతర-భారాదికరణాత్ ।
 అముష్మాదశ్రాన్త-ప్రవితత భవవ్యాధిజననాత్
 మహేశే వైముఖ్యాత్ కిమితి న భయం కిఞ్చిదపి ॥ ౧౦ ॥
 ఇయంతంకాలం తే నియతసహవాసేన జనితా కి-

ఈషన్నాస్త్యంతఃకరణ మయి సౌహార్దకణికా ।
యథేచ్ఛం బ్రాస్త త్వం విహరవిషయారణ్య-కుహరే
భజ శ్రీపాదాబ్జం సకృదపి పురారేరనుదినమ్ ॥ ౧౧॥

స్థితోఽస్మి త్వాం పశ్యన్ చిరమహిత ఏవం తవకృతే
మదర్థాసు స్థాణోర్ద్బదయ పరిచర్యాసు విముఖః ।
ఇదాసీన్నిర్విణ్ణోఽస్మ్యలముపగతస్తేఽద్యసమయో
యదాత్మన్వ్యప్యాస్థాం జహతి సుహృదర్థే కృతవిదః ॥ ౧౨॥

అలభ్యేవప్యర్థేష్వధిక చపలా-నక్షప్రథుకాన్
అత్యప్తానత్యర్థే సుచిరమనువృత్తానపి తథా ।
అశక్యం తే శంభోర్భజన-మనుర్దుయైవ-మశుచీన్
ఉపేక్షైవోపాయస్తవ హృదయ తేషాముపశమే ॥ ౧౩॥

ఉపాయం తే చేతః పరముపదిశామి స్మరరిపోః
పదాంభోజద్వంద్యే పరవశతయా రజ్యసి యతః ।
అవశ్యం భోక్తవ్య-మనుదిన-మతర్కోపగమనాం
దశా-మన్త్యా-మన్తస్సపది గణయోపస్థితరామ్ ॥ ౧౪॥

చిరాత్ కశ్చిత్వాస్యధః శివ ఇతి వసత్యద్రిశికహరే
స మే మాయాభూత్వా మతిమహర-దద్ధా సుఖనిధిమ్ ।
సలగ్నశ్చేద్దైవాత్ క్వచనపథిపాశైస్మృతిమయైః
సఖే తం బధ్నీయాః హృదయ నిభృతం దాస్యతి ధనమ్ ॥ ౧౫॥

బహిస్త్యం వైయ్యగ్ర్యం ప్రకటయ పరం లౌకికకృతి-
ష్వవర్జ్యాసు సైర్యం భజ పశుపతేః పాదభజనే ।
విటేషు స్నిహ్యాస్తీమివ బహిరసారై-రభినయైః
ధనే బద్ధాసంగాం గణయ ధిషణే వారవనితామ్ ॥ ౧౬॥

మహాదేవధ్యానాన్మమశరణమన్యన్న కలయే
భవగ్రహగ్రాసోల్లసితభవవేగాదధిభువి ।
ప్రసీద ప్రాగల్భ్యం తదిహ పరిగృహ్యోద్య మహతో
భయాత్రాయస్వైసం భగవతి నమస్తేఽస్తు ధిషణే ॥ ౧౭॥

॥ శ్రీ శివమస్తు ॥

Endoded by N. Balasubramanian bbalu@satyam.net.in

——
mAnasollasastutiH by Appayya Dixit
pdf was typeset on January 14, 2023

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

